

Politieke ecologie staat voor radicale herverdeling

Jef Peeters

De petroleumprijzen stijgen vrij drastisch. Wanneer je de reacties daarop volgt in de kranten, dan zie je enerzijds analisten die erop wijzen dat ze zullen blijven stijgen omdat de vraag binnen de wereldeconomie blijft stijgen, waarbij dan naar China en India verwezen wordt. En dat gebeurt in een context waar het productieplafond van ruwe olie indien nog niet bereikt, dan toch in de nabije toekomst bereikt zal worden. Anderzijds zie je stemmen die nog geloven dat het hier om een tijdelijk gegeven gaat, omwille van tijdelijke productieproblemen en/of politieke instabiliteit in olieproducerende landen, met daaraan gekoppelde speculatie. Ook al kan dat laatste nog tot schommelingen leiden, alles wijst erop dat de eerste visie de fundamentele trend aanwijst. Hoe kijk je daar als ecologist tegenaan? Enerzijds gaat het hier om een duidelijk signaal dat het heersende productiesysteem drastisch moet veranderen. De stijgende prijzen zullen daarbij feitelijk werken als een hefboom naar verandering. Onder meer de reductie van de uitstoot van broeikasgassen zal daardoor ondersteund worden. Dat sluit overigens aan bij de al lang gemaakte keuze van een aantal grote economische spelers, alsook bij de politieke lijn van een groeiend aantal 'verlichte' bestuurders in de industriële wereld. Treffend is een recente toespraak van de Franse president Sarkozy waarin hij pleit voor een verregaande ecologische revolutie^o. Maar wat moeten we denken van een rechtse groene revolutie? Hoe bijvoorbeeld volgend standpunt beoordelen van de Californische gouverneur Arnold Schwarzenegger? Hij "gelooft sterk in een internationale koolstofmarkt die toelaat het milieu te beschermen zonder de economische groei af te remmen" (MO 31/10). De vraag blijft toch: te beschermen voor wie? In wiens belang?

Daarmee komen we aan de andere kant van de medaille van de ecologische crisis, die ook een ernstige rechtvaardigheids crisis is. Volgend argument is allesbehalve nieuw en door heel wat ecologische auteurs op hun manier naar voren gebracht. Toch wil ik ze nog eens herhalen in de formulering van Etienne Vermeersch in *De ogen van de panda* (1988): "Zolang het huidige wereldbestel in voege blijft, kan men niet anders dan tussen twee klippen laveren. Hoe groter het gedeelte van de wereldbevolking is dat in welstand leeft, hoe meer het ecosysteem in gevaar is; hoe meer het ecosysteem wordt gevrijwaard, hoe meer dit gepaard gaat met mateloze ellende." Vandaag wordt dat treffend geïllustreerd door het voorbeeld van de zogenaamde 'biobrandstoffen' - die beter 'agrobrandstoffen' zouden genoemd worden - en de stijgende voedselprijzen. Het probleem is duidelijk gekend: energie of voedsel? Het discours daarover in de media neemt opvallend toe. De VN-rapporteur voor het recht op voedsel, Jean Ziegler, noemt bio-ethanol "een misdad tegen de menselijkheid". Voor de bekende milieuwetenschapper Ernst Ulrich von Weizsäcker gaat het om "een uitvinding van de landbouwlobby". En

ook de OESO is kritisch. Tegelijkertijd zijn er stemmen die zeggen dat de markt alles wel zal corrigeren: stijgende tarweprijzen zullen tot grotere tarweopbrengsten leiden. Daarbij wordt dan geenszins rekenschap gegeven van de fysische beperktheid van de ruimte voor landbouw. En wie geïnvesteerd heeft in de productie van biobrandstoffen wijst ondertussen met beschuldigende vinger naar de Belgische overheid die geen fiscale maatregelen neemt om de ingang van biobrandstoffen te bevorderen. Het aanhalen van de Kyoto-norm lijkt daarbij dan eerder een schaamlap voor onverantwoord maatschappelijk gedrag. Een concreet voorbeeld bij ons is de fabriek voor bio-ethanol die door de Tiense suikerraffinaderij in Wanze langs de Maas wordt gebouwd (cf. *De Standaard* van 20/10). Die heeft een capaciteit van 300 miljoen liter biobenzine, wat een jaarlijkse behoefte van 800.000 ton tarwe meebrenkt. Dat staat voor de helft van de volledige Belgische graanopbrengst. Moet dat fiscaal aangemoedigd worden? Volgens mij is het maar goed dat biobenzine zich vandaag nog uit de markt prijst. Die fiscale middelen kunnen we bijvoorbeeld beter gebruiken voor het ondersteunen van structurele maatregelen waardoor ook armere mensen hun energierekening kunnen zien dalen. Dat de OCMW's zich recent terugtrokken uit het bestuur van het stookoliefonds omdat zij daar geen mogelijkheden krijgen voor die structurele ingrepen is in dit verband een duidelijk signaal. En men moet niet komen zeggen dat er geen middelen zijn. Maar dan moet men wel de politieke moed opbrengen om vormen van vermogensbelasting in te voeren.

Als Groenen kunnen we er dus niet rondom: het milieu redden betekent tegelijkertijd een radicale herverdeling van de toegang tot de middelen van bestaan wil rechtvaardigheid nog iets betekenen in deze wereld. En ja, gevestigde belangen zitten die herverdeling in de weg "zolang het huidige wereldbestel in voege blijft". Het industrieel kapitalisme heeft tot nu toe wel voor verhoging van de productie gezorgd, maar heeft nooit grotere gelijkheid gebracht. Wanneer we vandaag botsen op de fysische grenzen van de materiële productie, en de vraag naar herverdeling van wat beschikbaar is daardoor des te prangender wordt, is het de hoogste tijd dat groene beweging en politiek zich niet meer schamen om de systeemkritiek uit hun beginjaren terug boven te halen. De crisis van het heersende productiesysteem dat gebaseerd is op de ruime beschikbaarheid van fossiele brandstoffen, moet als kans aangegrepen worden om de samenleving op fundamenteel andere, d.i. meer rechtvaardige, sporen te zetten. Wanneer rechtse politici dan de groene passie beginnen te preken, moeten links alle knipperlichten aan. Meer dan ooit moet worden benadrukt dat Duurzame Ontwikkeling ook een rechtvaardigheidsagenda is. Het gaat ons om 'rechtvaardige duurzaamheid'.

^oZie: http://www.elysee.fr/documents/index.php?mode=cvview&cat_id=7&press_id=585&lang=fr